

RECENZJA
OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH PANI DR ANETY ŁYŻWY
SPORZĄDZONA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM

1. Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 4 marca 2020 r. – Nr BCK – I – L – 8577/19- zostałam powołana w skład komisji habilitacyjnej w charakterze Recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Anety Łyżwy prowadzonym przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Na podstawie art. 16 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 ze zm.) do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba spełniająca określone warunki. Powinna posiadać stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazywać się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Osiągnięcie może stanowić: dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części albo cykl publikacji powiązanych tematycznie; zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Na podstawie upoważnienia zawartego w art. 16 ust. 4 ww. ustawy Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego określił w drodze rozporządzenia, kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Stanowią je: osiągnięcia naukowo-badawcze w dziedzinach nauki i sztuki lub obszarach wiedzy, współpraca międzynarodowa, dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz uzyskane nagrody. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września

2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. z 2011 r. Nr 196, poz. 1165) określiło te kryteria bardzo dokładnie.

Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta w obszarze nauk społecznych stanowią: autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH).

Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy stanowią:

- 1) autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych;
- 2) autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych;
- 3) sumaryczny impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania;
- 4) liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS);
- 5) indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS);
- 6) kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach;
- 7) międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio naukową albo artystyczną;
- 8) wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych.

Kryteria oceny w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy stanowią:

- 1) uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych;
- 2) udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji;
- 3) otrzymane nagrody i wyróżnienia;

- 4) udział w konsorcjach i sieciach badawczych;
- 5) kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami;
- 6) udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism;
- 7) członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych;
- 8) osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki;
- 9) opiekę naukową nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji;
- 10) opiekę naukową nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich;
- 11) staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich;
- 12) wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców;
- 13) udział w zespołach eksperckich i konkursowych;
- 14) recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

Jako recenzent powołany w postępowaniu habilitacyjnym dokonam oceny osiągnięć Habilitantki Anety Łyżwy według wymienionych kryteriów.

2. Przebieg pracy zawodowej i dydaktycznej Habilitantki

Pani dr Aneta Łyżwa w 2000 r. ukończyła studia magisterskie na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W 2002 r. została asystentką radcy prawnego w kancelarii w Skarżysku Kamiennej. W latach 2003-2004 była kursantką Sekcji Kryminalnej Komendy Powiatowej Policji w Końskich, następnie została funkcjonariuszem dochodzeniowo-śledczym. W okresie 2004-2005 była aplikantem Sekcji Kryminalnej Komendy Powiatowej Policji w Końskich, a w latach 2005-2009 – referentem tej sekcji. Jednocześnie w latach 2006-2007 pełniła funkcję nieetatowego podoficera prasowego Komendanta Powiatowego Policji w Końskich. W okresie 2008-2009 została

oddelegowana do Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach. Następnie w okresie od 2009 r. do 2010 r. była asystentem Zespołu dw. z Przystępczością Gospodarczą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach, a w latach 2010-2013 - specjalistą Zespołu Kryminalnego WDS KWP w Kielcach. Uczestniczyła także w różnych zespołach powoływanych przez Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Kielcach. Działała w policyjnych w związkach zawodowych.

Poza działalnością zawodową, w 2011 r. na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. ukończyła studia doktoranckie. Stopień doktora uzyskała w 2013 r. na podstawie rozprawy pt.: „Postępowanie dowodowe prowadzone przez Policję w sprawach o wykroczenia”. W międzyczasie odbyła cztery szkolenia zawodowe w Wyższej Szkole Policji w Pile (2) i w Szczytnie (2). Jedno z nich (szkolenie oficerskie dla absolwentów szkół wyższych w WSPol. w Szczytnie w 2010 r.) zakończyła złożonym egzaminem oficerskim.

W ramach działalności dydaktycznej Habilitantka była zatrudniona na etacie adiunkta w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie (2013-2018) i od 2018 r. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie Filia w Ełku. Prowadziła też zajęcia w ramach odbywanych na KUL JP II. studiów doktoranckich oraz w Wyższej Szkole Ekonomii i Prawa im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach (2013 r.). W okresie 2017-2018 pełniła funkcję prodziekana ds. studenckich Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol. w Szczytnie.

3. Ocena osiągnięcia naukowego dr Anety Łyżwy w postaci monografii „Handel ludźmi. Studium prawnokryminologiczne”

Ocena osiągnięcia naukowego zostanie dokonana zgodnie z art. 16 ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Dr Aneta Łyżwa jako osiągnięcie naukowe wskazała monografię autorską pt.: „Handel ludźmi. Studium prawnokryminologiczne”, Studio Wydawnicze Jografika, Olsztyn 2019, ss. 469.

Przystępując do oceny merytorycznej recenzowanej rozprawy habilitacyjnej najpierw należy odnieść się do wyboru jej tematu. Po dokonanej analizie trzeba stwierdzić, że był on trafny. Przestępstwo handlu ludźmi jest zachowaniem występującym w wielu formach, dokonywanym wieloma sposobami, popełnianym w wielu celach. Jest więc czynem złożonym, posiadającym swą specyfikę i genezę. Z tego powodu wymaga zainteresowania ze strony badaczy naukowych, m.in. takich jak: prawnicy czy kryminolodzy. Prawnicy mogą przyczyniać się do doskonalenia regulacji prawnych, a kryminolodzy – do zgłębiania fenomenu i genezy zjawiska oraz wskazywania możliwości oddziaływania wobec niego.

Należy stwierdzić, że tytułowe przestępstwo było już opisywane w literaturze przez przedstawicieli różnych dziedzin, jednakże ze względu na jego wagę, zasięg i następstwa zasługuje na stały monitoring oraz opracowywanie coraz bardziej skutecznych propozycji przedsięwzięć zmierzających do jego ograniczenia. Dlatego przyjęte w tytule określenie „studium prawno-kryminologiczne” odpowiada potrzebom nauki i praktyki w tym zakresie.

Następnie należało dokonać oceny struktury rozprawy. Składa się ona z Wykazu najważniejszych skrótów, Wstępu, dziewięciu rozdziałów, Zakończenia i Bibliografii. Zgodnie z tytułem monografii ma ona charakter prawny (rozdziały 2., 3. i 9.2) oraz kryminologiczny (rozdziały (1., 4-8, 9.1, 9.3-4.)

We Wstępie Habilitantka wskazuje uzasadnienie i celowość podjętych analiz. Następnie przedstawia metodologiczną koncepcję zaprojektowanych przez nią badań dogmatycznych. Prezentuje postawione problemy i hipotezy badawcze oraz zastosowane metody, które zostaną poddane ocenie w dalszej części recenzji. Zamieszcza streszczenie rozprawy.

W rozdziale 1. pt.: „Wprowadzenie do etiologii zjawiska handlu ludźmi” omówiono problemy kształtowania się zjawiska na przestrzeni wieków (pkt 1.1.). Wskazano na ewolucję niewolnictwa od czasów prehistorycznych do początku lat 2000., podkreślając jego masowość, a wraz z upływem czasu – jego „niemoralność” i niedopuszczalność. Ukazano też współczesne czynniki sprzyjające jego występowaniu i stałemu rozwojowi (pkt 1.2.), zaznaczając szczególne znaczenie determinant o charakterze ekonomicznym, prawnym i społecznym. Słusznie podkreślono globalność,

dochodowość i doskonałą organizację procederu. W sposób klarowny wyjaśniono wielokierunkowe mechanizmy powstawania dewiacji (w tym przestępstw) w oparciu o wypracowane w kryminologii i wiktymologii teorie naukowe. Przedstawienie ich pozwoliło zrozumieć mechanizmy stawania się sprawcą i ofiarą handlu ludźmi (pkt 1.3.). Prawidłowo dostrzeżono handel ludźmi najpierw jako zjawisko społeczne, a potem jako przestępstwo. Rozdział kończy podsumowanie stanowiące syntezę przeprowadzonych analiz.

Rozważania w rozdziale 2. zatytułowanym „Handel ludźmi z perspektywy prawa międzynarodowego i unijnego” rozpoczęto od wskazania historycznego zakresu pojęcia „handel ludźmi”, a następnie ukazano jego współczesne ujęcie. W dalszej części zawarto omówienie regulacji prawnych o charakterze międzynarodowym i unijnym (tj. Organizacji Narodów Zjednoczonych, Rady Europy, Unii Europejskiej, Międzynarodowej Organizacji Pracy) dotyczących omawianego przestępstwa. Do badań dobrano, jak się wydaje, wszystkie akty prawne i dokumenty dotyczące handlu ludźmi, co zajęło wiele miejsca w dysertacji (s. 46-127). Pomimo znacznej liczby źródeł dokonano nie tylko sprawozdawczego ukazania istoty przyjętych rozwiązań, ale starano się je komentować, podkreślać nowatorskość regulacji, ich celowość i przydatność do oddziaływania na zjawisko. Rozdział kończy podsumowanie stanowiące syntezę przeprowadzonych analiz.

Rozdział 3. pt.: „Przestępstwom handlu ludźmi w kodeksie karnym z 1997 r.” stanowi analizę prawną tytułowego czynu przeprowadzoną według ustawowych znamion, uzupełnioną o omówienie kwestii zbiegu przestępstw i przepisów ustawy. Zasadniczo, zakres kryminalizacji oraz problemy interpretacyjne omawianego przestępstwa zostały przedstawione prawidłowo, niestety, w sposób bardzo syntetyczny, zbyt mało pogłębiony. Wykorzystano niewiele pozycji literatury prawniczej oraz orzecznictwa sądowego. Pozbawiono w ten sposób czytelnika możliwości zapoznania się ze zróżnicowanymi poglądami przedstawicieli doktryny oraz praktyki. Taki sposób analizy można, oczywiście, tłumaczyć łatwym dostępem przez czytelnika do komentarzy i orzecznictwa oraz brakiem potrzeby powtarzania znanych ocen przepisu. Jednakże, tytuł recenzowanej monografii wskazuje na duże znaczenie prawnych dociekań jej autorki. Rozdział kończy podsumowanie zawierające

ocenę analizowanego przestępstwa.

W rozdziale 4. zatytułowanym „Fenomenologiczne ujęcie handlu ludźmi” należycie za pomocą danych statystycznych przedstawiono dynamikę przestępstwa w ujęciu globalnym i unijnym (pkt. 4.1.). Na podstawie aktualnych dostępnych raportów i sprawozdań szeroko oraz rzetelnie ukazano specyfikę sprawców i pokrzywdzonych, udział w procederze oraz celowość ich działań. Następnie przedstawiono efekty działalności różnych organów (Prokuratura, Policja, Straż Graniczna, Ministerstwo Sprawiedliwości) zajmujących się ściganiem i zwalczaniem (w tym karaniem) przestępstw w Polsce. Słusznie podkreślono występujące nieraz problemy z zupełnością i kompatybilnością danych wynikające ze sposobu ich pozyskiwania i gromadzenia przez organy oraz z powodu skrytości działań sprawców i postaw pokrzywdzonych. Wydaje się, że pod względem redakcyjnym zastosowanie systemu tabelarycznego przy prezentacji danych byłoby bardziej czytelne i obrazowe, ułatwiające wyprowadzenie wniosków. W dalszej części rozważań podjęto bardzo istotny problem relacji, powiązań i roli zorganizowanych grup przestępczych w dokonywaniu handlu ludźmi. W sposób uporządkowany wskazano też na istotną rolę szeregu organów i organizacji międzynarodowych dostrzegających transgraniczność przestępstwa oraz związaną z tym potrzebę zmasowanego, wspólnego reagowania. W pkt. 4.4. klarownie przedstawiono zakres, cechy i cele poszczególnych form handlu ludźmi (w celu seksualnego wykorzystania, świadczenia pracy, wykorzystania do żebractwa, do obrotu komórkami i tkankami ludzkimi, handel dziećmi). Wydaje się, że zamiast „handel dziećmi” należało użyć sformułowania „nielegalne adopcje”. Aczkolwiek (tak, jak autorka napisała na s. 215) dzieci mogą być też wykorzystywane do wszystkich wyżej wymienionych celów. Zatem, można było w tym rozdziale dokonać podziału form handlu albo według kategorii pokrzywdzonych (kobiety, mężczyźni, dzieci) albo według poszczególnych celów, do których są oni wykorzystywani. Jest to uwaga wyłącznie o charakterze redakcyjnym, gdyż w tej części rozprawy w sposób prawidłowy opisano istotę poszczególnych form występujących w naszym kraju na tle tendencji międzynarodowych. Celnie ukazano kwestie prawne jako czynniki nieraz ułatwiające dokonywanie przestępstwa, wobec czego państwo musi reagować. Rozdział kończy podsumowanie stanowiące syntezę

przeprowadzonych analiz.

Tytuł rozdziału 5. brzmi: „Zjawisko handlu ludźmi w ujęciu empirycznym”. Wydaje się, że powinien on zostać nieco uszczegółowiony, tj. „zjawisko” należy zastąpić słowem „przestępstwo”. Jest to związane z tym, że przedmiotem analiz będą akta prokuratorskie i sądowe, czyli dokumenty odnoszące się do dokonanego przez jednostkę/i przestępstwa. W tym największym objętościowo rozdziale (s. 225-350) zawarto szereg różnorodnych zagadnień, począwszy od analizy dotychczas przeprowadzonych badań empirycznych dotyczących omawianego czynu (5.1.), przez zagadnienia metodologiczne badań empirycznych Habilitantki (5.2. - 5.4.) po analizę akt prokuratorskich i sądowych, zakończonych podsumowaniem wyników badań i wyprowadzeniem wniosków. Rozdział rozpoczyna „przegląd i analiza dotychczasowego stanu badań nad zjawiskiem handlu ludźmi”. Wydawać by się mogło, że ze względu na dostępność informacji na ten temat, owa część jest zbędna. Jednakże Habilitantka przekonywała, że: „Przegląd ten posłuży (...) ukazaniu obszarów najczęściej objętych zainteresowaniem badaczy, naświetlając tym samym obszary (luki) wymagające dalszej badawczej eksploracji”. Niestety, nie wskazała ich ona po zakończonej analizie. W dalszej części rozdziału przedstawiono „zakres i uzasadnienie empirycznych badań własnych” oraz charakterystykę miejsca przeprowadzenia badań, tj. województwa warmińskiego. Następnie opisano „formy i narzędzia badawcze”. Owo określenie należy uznać za niefortunne. Bowiem, w rzeczywistości, zawarto założenia badań empirycznych i dobraną do nich metodę. W dalszej części dokonano analizy studium przypadków na podstawie akt postępowania sprawdzającego (1), postępowania przygotowawczego (1), akt śledztwa (5) i spraw karnych (3). Metodologiczno-empiryczne aspekty tej części rozprawy zostaną poddane ocenie w dalszej części recenzji. Rozdział kończy podsumowanie stanowiące syntezę przeprowadzonych analiz.

Tytuł rozdziału 6. brzmi: „Rola organów ścigania w przeciwdziałaniu i zwalczaniu zjawiska handlu ludźmi”. Analogicznie, jak w rozdziale 5. w jego nazwie powinno wystąpić słowo „przestępstwo”. W tej części rozprawy przedstawiono zadania i uprawnienia oraz procedury postępowania trzech organów państwowych dotyczących reagowania wobec handlu ludźmi (Prokuratura, Policja, Straż Graniczna).

Dobrze się stało, że Habilitantka nie przedstawiała, dostępnych powszechnie, dużych fragmentów ustaw zawierających opis kompetencji poszczególnych organów. Skupiła swą uwagę na syntetycznym omówieniu dokumentów dedykowanych tym organom w zakresie konkretnych działań związanych ze ściganiem, wykrywaniem, wszczynaniem i prowadzeniem spraw dotyczących art. 189a kk. (m.in. wytyczne, decyzje). Dokonała tego w sposób przejrzysty, oceniając jednocześnie zalety i przydatność opisywanych dokumentów oraz możliwych dzięki nim przedsięwzięć. Zabrakło podsumowania stanowiącego syntezę przeprowadzonych analiz.

Rozdział 7. zatytułowano: „Przeciwdziałanie zjawisku handlu ludźmi z perspektywy polskich organów i instytucji publicznych”. Analogicznie, jak w rozdziale 5. i 6. w tytule powinno wystąpić słowo „przestępstwo”. Tę część rozprawy poświęcono omówieniu zadań innych organów i instytucji (poza wskazanymi w rozdziale 6.) uprawnionych do przeciwdziałania przestępstwu handlu ludźmi. Przedstawiono, w szczególności, skład, cele, misję i konkretne efekty działań Międzyresortowego Zespołu do spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, Państwowej Inspekcji Pracy, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Urzędu do spraw Cudzoziemców oraz wojewodów i wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi. W podsumowaniu rozdziału dokonano oceny uprawnień i możliwych przedsięwzięć omówionych organów i instytucji o zasięgu krajowym i regionalnym.

W rozdziale 8. pt.: „Rola organizacji pozarządowych w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi” omówiono cele, zadania i efekty projektów realizowanych przez instytucje społeczne pełniące często funkcje uzupełniająco-wspierające organy państwowe. Przedstawiono charakterystykę następujących wybranych organizacji: Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, Stowarzyszenie PO MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, Fundacja ITAKA – Centrum poszukiwań Ludzi Zaginionych, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, CARITAS Archidiecezji Warszawskiej, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. W podsumowaniu Habilitantka doceniła pomocniczą, edukacyjną, prawną, konsultacyjną i interwencyjną pomoc omówionych instytucji.

Rozdział 9. pt.: „Model eliminowania handlu ludźmi w Polsce i postulaty jego

zmian” stanowi zestaw propozycji zmierzających do poprawy obecnej sytuacji. Habilitantka w swoich rozważaniach słusznie wyszła z założenia, że aby proponować nowe rozwiązania trzeba ustalić i ocenić obecny stan działań wobec omawianego przestępstwa. Uprawniły ją do tego i wyposażyły w wiedzę przeprowadzone w rozprawie analizy oraz inne opracowania przedstawiające system przeciwdziałania i zwalczania przestępstwa handlu ludźmi w Polsce. Jako, że jego oceny nie wypadły pomyślnie, Habilitantka samodzielnie opracowała kilka propozycji zmian, uszczelnień systemu głównie o charakterze prawnym, instytucjonalnym i edukacyjno-szkoleniowym. Jej postulaty są spójne i logiczne.

W Zakończeniu rozprawy oprócz konstatających rozważania stwierdzeń, zawarto weryfikację hipotez postawionych w części dogmatycznej i empirycznej badań. Analizy zostały zakończone stwierdzeniem o potrzebie dalszych badań przestępstwa handlu ludźmi i podnoszenia jakości prawno-instytucjonalnego modelu reagowania wobec niego.

Po dokonaniu recenzji struktury rozprawy habilitacyjnej należało ocenić warsztat badawczy kandydatki na samodzielnego pracownika naukowego. Ocenie w tym zakresie zostanie poddana, zarówno część dogmatyczna, jak i empiryczna rozprawy. Przeanalizowane będą główne elementy wpływające na poprawność przebiegu procesu badawczego: dobór, celowość i przydatność zastosowanych metod oraz trafność zauważonych problemów i postawionych hipotez, a także sposób prowadzenia analiz dogmatycznych i badań empirycznych oraz opracowania ich wyników.

Dobór, celowość i przydatność zastosowanych metod w recenzowanej rozprawie należy ocenić pozytywnie. Ze względu na prawno-kryminologiczny charakter monografii słusznie posłużono się metodą analizy piśmiennictwa, metodą dogmatyczną, metodą badania dokumentów i metodą statystyczną. Wykorzystano je w sposób właściwy. Okazały się przydatne do przeprowadzenia badań i opracowania ich wyników, zarówno w części dogmatycznej, jak i empirycznej rozprawy.

Następnie oceniona zostanie trafność zauważonych problemów i postawionych hipotez. Trzeba zauważyć, że Habilitantka postawiła je oddzielnie w dwóch częściach rozprawy. Przyjęte w części dogmatycznej monografii założenia badawcze należy

ocenić pozytywnie. Dostrzegła w nich istotne kwestie dotyczące genezy zjawiska/przestępstwa handlu ludźmi, przejawów i zagrożeń z niego wynikających, cech sprawców i pokrzywdzonych, przydatności i skuteczności obowiązującego prawa oraz działań instytucjonalnych (s. 11-12). Prawidłowo zredagowała postawione problemy i odpowiednie hipotezy. Podobnie, przyjęte w części empirycznej monografii założenia badawcze, należy ocenić pozytywnie. Dostrzegła w nich istotne kwestie dotyczące, w szczególności, problematyki odpowiedniego kwalifikowania czynów jako przestępstw z art. 189a kk, procesu dowodzenia, sytuacji pokrzywdzonego i jego ochrony przed wiktyimizacją wtórną (s. 259-260). Prawidłowo zredagowała postawione problemy i odpowiednie hipotezy.

Ocenić należało też poddać sposób prowadzenia analiz dogmatycznych i badań empirycznych oraz opracowania ich wyników. Trzeba stwierdzić, że analizy dogmatyczne zostały przeprowadzone w sposób prawidłowy, z wykorzystaniem poglądów przedstawicieli prawa karnego i kryminologii. Prezentowane opinie innych badaczy podlegały komentarzom i ocenom Habilitantki, nieraz prowadziły do nowych wniosków i propozycji. Badania empiryczne, zasadniczo, także zostały przeprowadzone prawidłowo. Analiza wybranych akt prokuratorskich i sądowych została wykonana należycie. W sposób poprawny metodologicznie, według jednakowych kryteriów, pozyskano informacje niezbędne do dalszych badań. Jednakże niedosyt wywołuje niewielka liczba akt poddanych analizie (co wynika z nieznacznego obszaru badań) i brak uporządkowania/pogrupowania akt na prokuratorskie i sądowe. Sposób opracowania wyników badań empirycznych należy ocenić pozytywnie. Wiedza uzyskana z akt pozwoliła na dokonanie weryfikacji postawionych hipotez i wyprowadzenie istotnych wniosków.

Strona formalna rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Jej język jest prawidłowy. Przypisy i bibliografia zostały wykonane właściwie.

Dokonana analiza recenzowanej rozprawy habilitacyjnej przekonuje, że jest to opracowanie wartościowe, nie tylko porządkujące wiedzę o zjawisku, ale wnoszące wiele nowych informacji, propozycji i postulatów o charakterze dogmatycznym i praktycznym. Tym samym, przedstawione przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. „Handel ludźmi. Studium prawno - kryminologiczne”, Studio

Wydawnicze Jografika, Olsztyn 2019, oceniam pozytywnie. Uważam, że w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki stanowi ono znaczny wkład Habilitantki w rozwój prawa jako dyscypliny naukowej.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Na pozostały dorobek Habilitantki (tj. poza przedstawioną rozprawą habilitacyjną) składa się 19 opracowań opublikowanych i 2 przyjęte do druku. Wśród wydanych wskazać należy 1 sprawozdanie z konferencji, 12 rozdziałów w monografiach oraz 4 artykuły w czasopismach naukowych i 2 postery. Wśród opracowań przyjętych do druku Habilitantka wskazuje 1 samodzielny artykuł oraz 1 monografię we współautorstwie.

Jak wynika z analizy przedstawionych publikacji zainteresowania naukowe Habilitantki koncentrują się wokół problematyki prawa policyjnego, prawa wykroczeń, wybranych aspektów prawa karnego procesowego i prawa karnego (w tym szczególnie katastrofy w komunikacji, handel ludźmi). Zatem, oscylują wokół szeroko pojętego prawa karnego i ustaw subsydiarnych.

Dorobek Habilitantki można podzielić na samodzielny i tworzony we współautorstwie. Samodzielne opracowania są łatwe do oceny przez recenzenta, natomiast wymagają większego zaangażowania ze strony autora, natomiast niesamodzielne – odwrotnie. Wśród opracowań Habilitantki dominują prace samodzielne: jedno sprawozdanie z konferencji, siedem z dwunastu rozdziałów w monografiach oraz trzy na cztery artykuły w czasopismach naukowych i dwa postery. Na uwagę zasługuje opracowanie komentarzy do 74 artykułów ustawy o Policji (2015 r.) Udział Habilitantki jako współautorki w poszczególnych niesamodzielnych opracowaniach jest różny (od 33% do 90%, przy czym najczęściej jej wkład wynosił ok. 80%). Trzeba zauważyć, że nie należy dyskredytować aktywności naukowej podejmowanej z innymi autorami. Jak uczy doświadczenie, wspólne przygotowywanie opracowań wymaga umiejętności współpracy i porozumienia, nie tylko o charakterze merytorycznym, ale i międzyludzkim. Na uwagę zasługuje fakt, że Habilitantka publikowała w języku angielskim oraz za granicą (Ukraina). Z reguły wydawała swoje

prace naukowe w dobrych i bardzo dobrych wydawnictwach dbających o stronę merytoryczną i formalną publikacji.

Habilitantka w swoim dorobku posiada też niepublikowane opracowania naukowe stanowiące materiały przygotowywane na potrzeby i w ramach realizacji trzech projektów badawczych (w których była wykonawcą lub kierownikiem zadania). Ich wykonanie wymagało od niej zaangażowania i merytorycznej znajomości problemów z zakresu ujawniania śladów linii papilarnych na „trudnych” powierzchniach chłonnych i niechłonnych, a także kryminalistycznych aspektów śladów (w tym daktyloskopijnych) oraz procedur dotyczących przechowywania i niszczenia w postępowaniu karnym przedmiotów i substancji niebezpiecznych. Była też autorką ekspertyzy (wspólnie z M. Tokarskim) dotyczącej wybranych zagadnień nowelizacji kodeksu postępowania karnego przygotowanej na potrzeby Ministerstwa Finansów.

Dokonana oceny dorobku naukowego pozwala stwierdzić, że nie jest on imponujący pod względem ilościowym. Jednakże, jest wartościowy pod względem merytorycznym. Habilitantka często porusza zagadnienia wymagające specjalistycznej i praktycznej wiedzy. Umiejętnie łączy ze sobą problemy karno-materialno-procesowe. Potrafi prawidłowo dokonywać prezentacji, umiejętnie prowadzić analizy podejmowanych problemów i wyprowadzać syntetyczne wnioski. Píše specjalistycznym, ale klarownym językiem.

Zatem, analiza dorobku naukowego, innego niż osiągnięcie naukowe wskazane przez Habilitantkę, pozwala na stwierdzenie, że dr Aneta Łyżwa wykazuje się istotną aktywnością naukową w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

5. Udział w projektach badawczych i konferencjach Habilitantki

Jak wynika z przedłożonej dokumentacji, w swojej pracy zawodowej Habilitantka nie kierowała międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi. Brała natomiast udział, jako wykonawca, w takich przedsięwzięciach finansowanych ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (2 projekty) oraz jako kierownik zadania badawczego w jednym projekcie finansowanym przez

mundurowych, handel ludźmi i przestępstwa towarzyszące, zwalczanie przestępczości zorganizowanej, postępowanie przygotowawcze w sprawach o charakterze gospodarczym, kluczowe obszary zorganizowanej przestępczości ekonomicznej, przestępczość związana z wykorzystywaniem funduszy unijnych, przestępczość w sektorze paliw płynnych, śledztwo finansowe, korupcja, przestępczość w sektorze podatków pośrednich, podstawy prawa cywilnego, procedura cywilna, wstęp do prawoznawstwa, nauka o państwie, zbiorowe prawo pracy, fundusze strukturalne i system finansowania projektów w Unii Europejskiej. W załączonej dokumentacji Habilitantka nie przedstawiła formy prowadzonych zajęć. Na uwagę zasługuje szeroki wachlarz przedmiotów przez nią wykładanych, których większość koncentrowała się wokół karnoprawnych i kryminologicznych aspektów różnych kategorii przestępczości. Swoisty wyłom stanowiły przedmioty o charakterze cywilnoprawnym. Powierzenie prowadzenia ww. przedmiotów świadczy o rozległej wiedzy Habilitantki.

Była promotorem 50 licencjatów i 22 magistrantów na Wydziale Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol. w Szczytnie (2014-2018), a także recenzentem 215 prac dyplomowych. W okresie 2017-2018 sprawowała opiekę naukową nad studenckimi kołami naukowymi na Wydziale Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol. w Szczytnie. Pełniła też funkcję promotora pomocniczego doktoranta Mirosława Tokarskiego (2017-2019).

Na uwagę zasługują też otrzymywane przez Habilitantkę nagrody i wyróżnienia za zasługi dla polskiej Policji (Brązowa Odznaka Honorowa Zarządu Głównego NSZZ Policjantów, Medal brązowy oraz Nagroda Ministra Spraw Wewnętrznych) oraz wyróżnienia zawodowe (podziękowania i pochwały Komendanta – Rektora WSPol. w Szczytnie i Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego). Zatem, Habilitantka jest docenianym pracownikiem.

Brała udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych polskich czasopism (zastępca redaktora naczelnego czasopisma „Policja. Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji”, członek Rady Wydawniczej WSPol. w Szczytnie) oraz członek Rady Naukowo-wydawniczej czasopisma „Social development and Security” (Kijów, Ukraina). Była recenzentem 7 publikacji w czasopismach naukowych, głównie wydawanych przez WSPol. w Szczytnie.

Na uwagę zasługuje też udział Habilitantki w zespołach eksperckich i konkursowych. W ramach tej organizacyjnej działalności była członkiem 6 zespołów eksperckich i szkoleniowych, m.in. do spraw jakości kształcenia (członek i przewodnicząca).

Wykazywała się też aktywnością organizacyjną. Podczas zatrudnienia w WSPol. w Szczytnie była m.in. przewodniczącą Wydziałowego Kolegium Elektorów Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego, członkiem Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej, współautorką i opiekunem studiów podyplomowych, zastępcą przewodniczącego Uczelnianej i Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, przewodniczącą Rady Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol. Podczas zatrudnienia na Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskim była m.in.: członkiem Rady Wydziału w Filii UWM w Elku, opiekunem studiów i kierownikiem studiów podyplomowych, członkiem komisji ds. Jakości Kształcenia, przewodniczącą komisji ds. Organizacyjno-Regulaminowych oraz członkiem Komisji ds. Kadry Naukowej i Odznaczeń.

Aktywność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską Habilitantki należy ocenić wysoko. Świadczy ona o posiadaniu przez nią znacznej wiedzy i odpowiednich kompetencji. Zatem, spełnia kryteria zawarte w art. 16 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym i zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę.

7. Konkluzja

Po zapoznaniu się z dorobkiem Habilitantki oraz po jego analizie i ocenie stwierdzam, że jest on wartościowy i przydatny dla nauki polskiej. Wszystkie aspekty aktywności (naukowo-badawcza, dydaktyczna i popularyzatorska oraz w zakresie współpracy międzynarodowej) są na odpowiednim poziomie. Pozwala to stwierdzić, że spełniają wymagane kryteria określone w art. 14 Ustawy z dnia 14. marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 ze zm.). Dlatego wnoszę o przyjęcie przez Komisję Habilitacyjną uchwały wyrażającej pozytywną opinię w przedmiocie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Holena Leskowska